

Carns i peixos

ALBERT JANÉ

La dèria torrencial i desenfrenada del plural amenaça d'engolir-ho tot.

Com és ben sabut, el nombre és una categoria gramatical que, en una llengua com és ara la nostra, oposa la singularitat a la pluralitat, és a dir, que origina la distinció entre singular i plural. Un nom, per tant, ha d'ésser singular o plural, i, en principi, és una idea lògica que distribueix els mots del grup nominal i fa que revesteixin la forma del singular o la del plural. Però, si bé és així en la gran majoria dels casos, contra el que molts se senten inclinats a pensar, n'hi ha, de casos, en què la distinció entre el nombre singular i el plural ve determinada per altres factors, entre els quals potser caldria destacar el d'una certa habitud o tradició idiomàtica, que pot ésser considerada més o menys arbitrària, i que no sempre coincideix en les llengües més acostades. Un exemple ben característic d'aquesta divergència el trobem en la doble solució *Nadal*, del català, i *Navidades*, del castellà (que ha provocat una interferència ja esdevinguda clàssica). I no cal dir que és improcedent de defensar l'ús del singular en el cas de *Nadal* amb raons aparentment lògiques en lloc de fer-ho amb les raons del fet tradicional.

En els noms de les substàncies o matèries, que en principi no són comptables, és on veiem sovint que l'ús del singular o del plural es pot considerar més o menys arbitrari. Així, tenim els noms dels cereals en singular i els dels llegums en plural. Diem *un sac de blat* i *un quilo d'ordi*, però *un sac de mongetes* i *un quilo de cigrons*. I sembla més aviat inútil de voler-hi trobar una explicació lògica, tal com a vegades algú s'entesta a fer. En general, la preferència pel singular, en la nostra llengua, és prou evident: *la terra, la sorra, la cendra, l'aigua, la neu, la sang, la pols, la llana, el cotó, la seda*, etc. Les excepcions, sens dubte, són prou nombroses perquè sigui difícil, o impossible, de sistematitzar-les i calgui no precipitar-se a condemnar certs usos. Però creiem que és pertinent d'assenyalar que, actualment, es recorre a plurals com *les cendres* o *les neus* en casos resoltos tradicionalment amb l'ús del singular:

La majoria, no tots, dels noms de substàncies alimentàries s'havien usat tradicionalment, en català, en la forma del singular: *la xocolata, la mel, el mató, la llet, la nata, la crema, la mantega, el pa, la fruita, la verdura, la carn, el peix, el codonyat, la melmelada, la confitura...* (en canvi, *els torrons*). Notem que parlem de substàncies, no de peces individualitzades: no és igual *pa de diverses classes* que *tres pans de quilo*. Però avui la tendència mimètica a la pluralització és tan forta, tan irresistible, que ja podem sentir, o llegir, no solament *fruites i verdures*, que no és cap novetat, sinó també *les xocolates* o *les llets*, quan un es vol referir, generalment, a diverses classes o varietats d'aquests aliments. I des de no fa gaire, les cartes dels nostres restaurants, talment com si obeïssin a una consigna indefugible, no deixen d'oferir-nos, com a segons plats, *les carns* i *els peixos*, innovació certament insòlita i sorprenent.

És sabut que hi ha certs plurals que s'han lexicalitzat, és a dir, s'han desproveït del seu valor gramatical: *els tallers, les oficines*, formes tradicionals amb què sovint es designa un sol taller, o una sola oficina. Però sempre és possible de descobrir casos nous, que no deixen de sobtar; per exemple, a la sala petita del Teatre Nacional de Catalunya, on hi ha una sola taquilla sota un rètol que diu, clarament, TAQUILLES.